

ДО
СЪВЕТА ЗА ИКОНОМИЧЕСКО
РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНИ
ПОЛИТИКИ КЪМ
АДМИНИСТРАЦИЯТА НА
ПРЕЗИДЕНТА НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

на Ивайло Петков Странджев
магистрант, специалност “Изкуствен интелект”
на Софийския университет “Свети Климент Охридски”

Относно: „Предизвикателства и перспективи пред младежката заетост“

Младите специалисти са от особена важност за развитието на една държава, понеже на тях се пада да изградят нейното бъдеще. България се изправя пред много предизвикателства за да позволи на младежите да реализират своя потенциал. Сред тях са проблемите на заетостта, на образованието и емиграцията.

Считам се за привилегирован от факта че специалността, в която завърших е една от най-търсените в национален, а и в световен мащаб. Сектора на информационните технологии е един от малкото, в които вместо безработица има недостиг на работна ръка. България е смятана за една от държавите създаващи най-добри специалисти в областта, но за да запазим високата си репутация, е необходимо да се адресират определени проблеми както в образователната система така и в борбата с емиграцията на млади специалисти.

Информатиката е една от най-младите науки и затова е специфична в своите свойства и нужди. Много нейни насоки все още се изследват, а съвременните комуникации позволяват на дисциплината да се превърне в най-бързо развиващата се в историята на човечеството. Технологиите се сменят в рамките на няколко години или дори месеци. Това прави изключително трудно за специалистите да вървят в крак със световните тенденции. По тази причина образователният модел, който се използва и прилага успешно в други области не отговаря на нуждите на компютърните науки.

Има случаи на хора с висше образование по икономика, архитектура и дори медицина, които в крайна сметка се реализират като програмисти. Това според мен е показателно за две неща –търсенето на работна ръка в областта е огромно, но освен това изглежда образованието не е определящо при наемането на работа. Така е понеже повечето компании започват обучението на кадрите си практически отначало за да могат да осигурят необходимото начално равнище на своите кадри.

Българското висше образование в компютърните науки е на световно равнище, но не мисля че то подготвя кадри готови за работа в индустрията. Причината за това е че студентите получават главно теоретична подготовка, която има твърде малко общо с практическата работа. Още по-лошо е че преподаваните технологии не се използват или дори са отречени отдавна, понякога от десетки години. С цялото ми уважение към преподавателския колектив на факултета по математика и информатика на Софийския университет, от които безспорно съм научил и получил много, смятам че това се дължи на факта че учебната програма се обновява твърде рядко и твърде малко.

Изключително притеснително е почти пълното отсъствие на млади преподаватели в областта. Така скоро може да дойде момент когато просто няма да има кой да преподава компютърни науки. Това е плашещо, но от друга страна е обяснимо – в момента не е рядкост програмист да получава заплата няколко пъти по-висока от заплащането на доцент или дори професор. Парите не са всичко, но все пак ако човек трябва да се грижи за семейство съвсем естествено е да избере да получава по-високо заплащане сега вместо да полага години труд за да получава в крайна сметка по-малко. Разбира се в днешно време парите не достигат почти никъде и вероятно парите за образование не са с най-висок приоритет. Искам да предложа няколко решения, които могат да подобрят образованието без необходимост от влагане на повече средства от страна на държавата.

В интерес на софтуерните компании е от университетите да излизат по-добре подготвени кадри, затова мисля че много от тях ще имат интерес да инвестират в по-добро образование. Известни са ми няколко компании, които изпращат специалисти за преподаването на определени предмети. Повечето от тези предмети имат огромна посещаемост и са много полезни, понеже са с практическа насоченост. За съжаление те винаги са избираеми. Според мен някои от тях биха могли да станат задължителни в подготовката на определени специалности или дори да заменят други задължителни предмети. В допълнение може да се предложи на големи компании да инвестират в по-добро заплащане на определени университетските преподаватели.

Има студенти сред които съм и аз, които искат да преподават в университета като хонорувани асистенти, но съвместяват това с работа като програмисти в някоя софтуерна компания. Много изборни дисциплини се водят именно от такива студенти в извънработно време и повечето от тях се радват на голяма популярност. В тези дисциплини обикновено се преподават съвременни технологии и се набляга на практиката, което ги прави полезни за бъдещата реализация в индустрията. Повечето от студентите, които водят такива дисциплини доброволно се отказват от заплащането си и следователно не струват нищо на университета. Някои от тези предмети могат напълно да заменят задължителни дисциплини, но според правилника на университета това е невъзможно. Смятам че ако определен предмет е полезен за студентите и е високо оценен от тях той трябва да може да е задължителен в тяхната програма, дори и ако този, който го преподава, няма научна степен. Информационните технологии се развиват и променят много бързо и затова е възможно за времето, което е необходимо на някой да получи

дадена научна степен(което е поне няколко години), технологиите да се променят драстично и знанията му вече да са много остарели. Вярвам че в областта е необходимо да се подходи много по-динамично към избора на преподаватели.

Искам да наблегна на още един сериозен недостатък в законодателството. Докато човек е на щат в Софийския университет, той се води на пълен осем часов работен ден там независимо каква е заетостта му. Това означава че по закон ако той реши да съвместява работата в университета с работа на друго място, то може да работи най-много по два часа на ден там. Същевременно работата в университета в повечето случаи отнема не повече от 20 часа седмично, а често - много по-малко. Съвсем естествено студентите, на които се предлага да заемат академична длъжност, са сред най-добрите, което означава че заплащането, което ще получат като програмисти, е значително по-високо от това, което им се плаща от университета. И така освен че получават много по-ниска заплата те не могат да съвместяват работата с втора, понеже почти никой не е съгласен да наеме работник на двучасов работен ден. Това е причината много мои познати да се откажат от заемането на академична длъжност. Уверен съм че намаляването на работния ден за някои преподаватели ще помогне повече млади специалисти да опитат да направят академична кариера в България.

Понеже българските софтуерни специалисти са уважавани и търсени навсякъде по света, емиграцията на качествени кадри не е рядкост и е сериозен проблем. Смятам че ако в университетите на България има повече млади преподаватели, повече българи ще предпочетат да останат тук. Всеки млад талант, предпочел да остане и преподава в България, може да се превърне в модел за подражание на няколко други и така да доведе до лавинообразен ефект способстващ намаляването на емиграцията.

В заключение искам да подчертая, че е възможно подобрене на образователната ни система дори и без влагане на допълнителни средства от държавата. За целта е необходим по-динамичен и по-либерален подход, който да улеснява младите специалисти да проявяват самоинициативност.

Ивайло Петков Странджев

*магистрант, специалност "Изкуствен интелект"
на Софийския университет "Свети Климент Охридски"*